

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΕΙΑ

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΚΥΡΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
· Μ Ο Ν Ω Δ Ι Α
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΤΟΝ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΝ ·

Φεῦ· εἰ δὲ δὴ φύσεις ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλαις τύχαις λίθων ἠλλάξαντο φύσιν, μῦθος μὲν ἂν καὶ οἱ τῶν μύθων φαῖεν πατέρες, αὐτὸς δὲ ἀντικρὺς λίθος τῇ παρούσῃ γέγονα ξυμφορᾷ. Ὡ πάθους, παντὸς μὲν ἀψαμένου ψυχῆς, μηδενὸς δὲ ἐλάττενος τῶν ὄσα καὶ πλάττειν ἂν τις ἐθέλοι, μὴ ὅτι καὶ γένοιτ' ἂν. 5 Ἐχρῆν μὴδὲ τὴν ἀρχὴν γενέσθαι τινὰ ἢ γεγονότα μὴ τοσοῦτοις

Περιλαμβάνεται ἐν τῷ Παρισιακῷ 1191, φ. 14^β - 16^α, αἰῶνος ιε' (N), Παρισιακῷ 817, φ. 146^β 148^β, αἰῶνος ις' (Π), Βατικανικῷ 1098A, φ. 121^α-123^β, αἰῶνος ις' (B), Ἀμβροσιακῷ M 41 sup. φ. 46^α-50^α, αἰῶνος ιε' (A), Μαδριτεῖω 115 (4636), φ. 156^α-159^β, αἰῶνος ιε' (M).

Ξ=ἅπαντες οἱ κώδικες.

Ἐπιγραφή Τοῦ σοφωτάτου - Παλαιολόγου ΝΠΒΑ: Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου μονωδία εἰς τὸν βασιλέα Ἰωάννην Μ. Ἐν τῷ Β ἄνω νεωτέρα χειρὶ καὶ τάδε: Jesus Christus Rex:~+ Egregii ac praeclarissimi doctoris dñi Johannis argiropuli constantinopolitani oratio in serenissimum imperatorem Johannem paleologum Oratio funebris:~

1. Φεῦ ΝΠΒΜ: εὔ Α 3. ξυμφορᾷ ΝΠΒΑ: συμφορᾷ Μ
 4. μηδενὸς ΝΠΒΜ: μὴδενὸς Α 5. ἐθέλοι ΝΒΑΜ: ἐθέλου Π
 μὴ ὅτι ἔγραψα: μὴότι ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος μὴότι Μ: μὴότι ΝΠΒΑ 6. μὴδὲ ἔγραψα: μὴδὲ Ξ τὴν ἀρχὴν ΠΑ: τὴναρχὴν ΝΒ: τὴναρχὴν Μ

έντυγχάνειν κακοῖς. Ἐπεισι γάρ μοι πολλάκις, τοσαῦθ' ὀρώντι
περὶ τὸν βίον δεινὰ μηδέν τε εἶναι τῶν ἰσταμένων καὶ ὃ φανέν
αὐτίκα μὴ λέλυται, μάτην οἶσθαι ταυτὶ πάντα καὶ ὡς ἔτυχεν
εἶναι· καὶ εἰ μὴ λόγος παρῆν, ὧ δεῖ πείθεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς
5 δημοκριτείοις ἐκείνοις ἀτόμοις, πάλαι ἂν ἔξω λόγων καὶ τῆς τοῦ
παντὸς ἐφερόμην διακοσμῆσεώς τε καὶ τάξεως.

Ὡ πόσαι μὲν ὦδαί θρήνων, πόσαι δὲ γεγονάσιν οἰμωγαί, ὅτε
παρῆν καὶ εἰς ὃν ὄραν εἶχομεν καὶ ὃς περιῶν πᾶσαν ἠντινοῦν
ἡμῖν διέλυε ξυμφορὰν. Νυνὶ δὲ, ἀπελθόντος ἐκείνου καὶ μηκέτ'
10 ὄντος, εἰς τίνα μὲν ἀποβλέπειν ἐξέσται, τίς δὲ ὁ κουφίσων τὴν
ξυμφορὰν; Ποῖος δὲ ὄρος θρήνων ἢ τί δακρῦων κείσεται μέτρον;
Ἡ που Νιόβης μὲν ἔσται δάκρυα καὶ ὅσα πηγὰς δακρῦων ἀφήσει,
Ὁρῆνοι δὲ ἀηδόνος καὶ ἦν ἠδίκησεν ὁ Τηρεύς.

Νῦν ἡμῖν ὁ πάντα ἄγων καὶ φέρων χρόνος αὐτὴν ἐπέθηκε
15 φέρων τὴν κορωνίδα τῶν ξυμφορῶν. Οὔτε γὰρ ἡμῖν ἐλπίς ἔτι
παθεῖν εὔ, οὔτω τῶν πραγμάτων ἀπολωλότων, καὶ τὸ σῶζεσθαι
δὲ οὐκ ἔστιν, εἰ μὴ θεὸς τις ὡςπερ ἐκ μηχανῆς τινος παρα-
κύψει. Νῦν πάντα μὲν πέπτωκε τὰ τῶν Ἑλλήνων σεμνὰ,
ἐλπίς δὲ ἐξέπτῃ οὐδὲ πίθου ὑπὸ χείλεσιν ἔμεινεν. Αἰδῶς δὲ καὶ
20 Νέμεσις προλιπόντ' ἀνθρώπους εἰς Ὀλυμπον ὄχοντο. Νῦν γένος
μὲν ὀτιοῦν βαρβάρων φαιδροὶ καὶ ὅσοι τοῖς ἡμετέροις πολέμιοι,
κατηφεῖς δὲ ἡμεῖς καὶ κατεπτηχότες τῷ φόβῳ καὶ οἴους ἂν ἐν
κλυδωνίῳ κυβερνήτης ἐάσοι χειμαζομένους. Ὡ φήμης, ἢ διὰ

1. τοσαῦθ' ΝΙΒΑ: λείπει Μ ὀρώντι ΝΙΒΑ: ὀρώντι ἐκ τοῦ
τὸ πρῶτον γραφέντος ὀρώντα 2. μηδέν τε ΜΙΒΑ: μηδε τ^ε Ν

3. αὐτίκα ΝΙΒΑ: αυτικα Μ 5. δημοκριτείοις ΝΙΒΑ: δη-
μοκριτείοις (τὸ πρῶτον δημοκρατείοις) Μ 9 ξυμφορὰν νυνὶ
ΠΒΑΜ: ὑμφορὰν ὑνὶ κενῶν μενουσῶν τῶν θέσεων τοῦ ξ καὶ ν Ν

11. ξυμφορὰν ΠΒΑΜ: ὑμφορὰν Ν ποῖος ΠΒΑΜ: ποῖος Ν

15. ξυμφορῶν ΠΒΑΜ: ὑμφορῶν Ν 20. προλιπόντ' ΝΒΑ:
προλιπόντ' Π: παραλιπόντ' Μ 22. κατεπτηχότες ΝΒ: κατα-
πεπτηχότες ΠΑΜ 23. ἐάσοι χειμαζομένους ΝΙΒΑ: χειμα-
ζομένους ἐάσοι Μ ἢ ΠΒΜΑ: ἢ Ν

πάσης γῆς καὶ θαλάττης διήκει κτείνουσά τε καὶ κατατέμνουσα
 τὰς τῶν Ἑλλήνων ψυχὰς, οἱ, ζῆν οἰόμενοι πρότερον καὶ φωτὸς
 ἀπολαύειν ἠδέος, νυνὶ τεθνάναι δοκοῦσι καὶ μηκέτ' εἶναι, πεπόν-
 θασί τε οἷον οἱ βληθέντες σκηπτῶ. Ἐκτῶρ μὲν οὖν τῆς Τροίας
 ἀστραβῆς κίων ἐξύμνηται τῷ τοῦ Μέλητος. Ἐστάναι γάρ φησι 5
 τὸ Ἴλιον ἐστῶτος ἐκείνου πεπτωκέναι τε αὐτίκα πεσόντος· οἷος
 γὰρ σφιν ἔρουτο πύλας καὶ τείχεα μακρὰ. Σοῦ δέ, μέγιστε βασι-
 λέων, ἐξ ἀνθρώπων οἰχομένου καὶ μηκέτ' ὄντος, οὐ μία πόλις
 οὐδ' ἔθνος ἓν, ἀλλ' Ἑλλήνων ἅπασαι πόλεις καὶ γένη πάντα τὰ
 τῶν ἡμετέρων ἐπ' οὐδενὸς αὐτίκα μάλα βεβήκασιν ἀσφαλοῦς, 10
 σείεται τε πάντα πόλεων τείχη καὶ πεσεῖν ἤδη δοκεῖ καὶ δου-
 λεύειν βαρβάρους.

Ἔδει δὲ, πρὶν ἢ τοσοῦτου πάθους ἀνίαν αἰσθῆσθαι καὶ το-
 σαύτην ἡμᾶς Ἰλιάδα περιεστηκέναι κακῶν, προαπελθεῖν καὶ μήτε
 τοσοῦτων ἀγαθῶν ἐστερῆσθαι γευσαμένους μόνον μηδὲ γενομένους 15
 ἐκείνων διακορεῖς, μήτε μὴν ἅπαντα προσδοκᾶν ὅσα στρατὸς ἐν
 μάχῃ πεσόντος τοῦ στρατηγοῦντος ἢ ὅσα πόλεις ὧν πέπτωκε τεί-
 χη, τῶν πολεμίων ἐπιπεσόντων αὐτοῖς ὄπλοις καὶ αὐτῶ θυμῶ
 καὶ πυρί. Ἦν ἄρ' ἐκεῖνα πάντα ὄνειρατα, μικρὸν τε εὐφράναντα

1. θαλάττης NBAM: θαλάσσιτης Π 2 τῶν UBAM: τῶ Ν

3. νυνὶ NΠBA: νῦν Μ τεθνάναι ΠA: τεθνᾶναι NBM

5. κίων NΠB: κίων ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος κίων AM ἐστά-
 ναι M: ἐστάναι τε A: ἐστάναι τὲ ΠNB 6. Ἴλιον UBAM: Ἴλιον A:
 ἦλιον N τε A: τὲ NΠBM οἷος ΠBA: οἷος NM 8. μηκέτ'
 ὄντος A: μηκέτ' ὄντος ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ὄντος M:
 μηκετό...τος B: μηκέτο(τὸ πρῶτον μῆκετο...τος τῶν μεταξύ δι-
 ἑξισμένων Π: μηκέ μένοντος κατόπιν χώρου κενῶ Ν 9. ἑλλήνων
 NΠBM: ἑλλήνων A τὰ AΠ: λείπει NBM 14. κακῶν περιε-
 στηκέναι NΠB: περιεστηκέναι κακῶν M: περιεστηκέναι A

15. γευσαμένους μόνον BAM: μόνον^β γευσαμένους^α N: μόνον
 γευσαμένους Π μηδὲ NA: μὴδὲ UBAM 17. στρατηγοῦντος
 NΠBA: στρατηγοῦτος M 19. ἄρ' NΠBA: ἄν M μικρὸν τε
 AM: μικρὸν τὲ NΠB

χρόνον ἔπειτ' ἀπέπτυ καὶ τὴν ἐφ' αὐτοῖς ὅτι περ ὄχετο λύπην οὐ
 μετρίαν καταλιπόντα. Λέγω δὲ ὅσα περ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ γένος
 ἅπαν Ἑλλήνων εὖ αἰεὶ διετέλει ποιῶν ὁ μέγιστος βασιλεὺς, τοῦτο
 μὲν τὴν μεγίστην ταυτηνὶ τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον σώζων, μηδ' ἀνα-
 5 πνεῦσαι οἶαν τε οὔσαν, μὴ ὅτι περ ἑαυτοῖς ὀτιοῦν ἄξιον ἐν καλῶ
 τῷ σχήματι διαπράξασθαι καὶ ναυσὶ καὶ ὄπλοις καὶ στρατιώταις
 καὶ τείχεσιν, ἃ κάλλει τε ὀμοῦ καὶ μεγέθει καὶ τῷ πείρας ἤστι-
 νοσοῦν πολεμίων κρείττω κατεσκευάσθαι κοσμεῖ τε ἅμα καὶ σώζει
 τὴν πόλιν καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ὅση τις τοῦ βασιλέως δηλοῖ,
 10 τοῦτο δ' Αἰγαῖον καὶ τᾶλλα πλέων πελάγη καὶ τὴν τοῦ Πέλοπος,
 οὐχ ἅπαξ οὐδὲ μετρίως ὡς ἂν τις εἴποι διηρημένην καὶ στασιά-
 ζουσαν, φρονήσει καὶ ὄπλοις ῥᾶστα παραστησάμενος καὶ πᾶσαν
 ὑφ' αὐτῷ ποιησάμενος. Ὡ πόσα μὲν ἀπ' ἐκείνης ὁ βασιλεὺς ἡμῖν
 ἔστησε τρόπαια, ὅπως δὲ ἄγαν ἡμέρωσ τοῖς πολεμίοις ἐχρήσατο,
 15 τοσοῦτο φαύλου παντὸς φανείς κρείττων ἢ τοῦ δοκεῖν ἀμηγέπη
 χαρίζεσθαι τῷ θυμῷ, ὅσον ἐκείνους ἐνίκα τοῖς ὄπλοις. Οὐ γὰρ
 ὄχετο πρὸς βασιλέως Ἑλληνοσ εἶναι, νικῶντα τοὺς πολεμίους,
 αὐτὸν ἠττω γενέσθαι θυμοῦ, οὐδ' οἷς βαρβάρων καλῶς ποιοῦντες
 ὑστερίζουσιν Ἑλληνες, τούτοις ἴσον ἐκείνοις ἢ μᾶλλον ὀφθῆναι
 20 χρώμενον. Ταῦτά τοι σοφία μὲν καὶ ὄπλοις ἀρχὴν, φιλανθρωπία

2. καταλιπόντα NBAM: καταλίποντα Π 3. εὖ αἰεὶ ΠΒΑ:
 εὖ αἰεὶ Ν: εἶναι ἢ Μ 4. σώζων ΒΠΑΜ: σῶζων Ν μηδ'
 ἔγραψα: μηδ' Ε 5. οἶαν Μ: οἶάν ΝΠΒΑ μὴ ὅτι ἔγραψα:
 μὴότι Π: μπότι NBAM 6. τῷ Β: τῷ Π: τῷ NAM 7. κάλ-
 λει NBAM: κάλλα Π πείρας ΝΠΑΜ: πείρας ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον
 γραφέντος πείρας Β 8. κατεσκευάσθαι ἔγραψα: κατεσκευάσθαι
 ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος κατεσκευᾶσθαι Μ: κατεσκευᾶ-
 σθαι ΝΠΒ: κατασκευάσθαι Α 10 τᾶλλα ἔγραψα: τ'ἄλλα Α:
 τᾶλλα ΝΠΒΜ 15. κρείττων ΝΠΑΜ: κρείττων ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον
 γραφέντος κρείττον Β 16. ἐκείνους ΝΠΒΜ: ἐκίνους Α
 17. τοὺς NBAM: τοὺς ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος τοῦς Π
 20. ταῦτά ΝΠΒΑ: ταῦτα Μ

δὲ καὶ τὴν παρὰ τῶν πολεμίων εὐνοίαν αἰεὶ προσεπεκτᾶτο, ἡδὺς μὲν καὶ τοῖς ὄλοις οὐκ ἀνιάρως οὕτωςι, φοβερὸς δὲ ἐκείνως οὐχ ἦττον ἢ περὶ ὁ Πηλέως φαινόμενος. Χωρὶς δὲ ἐκείνων, ὄσας ὑπερορίας τὰς μὲν διὰ γῆς, τὰς δὲ διὰ θαλάττης ὑπέστη, πονῶν μὲν αἰεὶ, μηδενὸς δὲ ἀφιστάμενος τῶν ὄσα πρὸς τὴν τῶν Ἑλλήνων 5 ἐλευθερίαν τείνει καὶ ὧν αὐτῷ μὴ πραχθέντων οὐδὲ τὸ ζῆν ἠγεῖτο καλὸν, ἐλάττους ἂν ὀφθεῖεν, οἶμαι, τοῦ ἐγχειρήματος, εἰ ξυνελθόντες ἅπαντες εἰς ταῦτον τετολμηκότες εἶεν ἀπάσας πειρᾶσθαι λόγῳ διεξελθεῖν ἢ κατ' ἀξίαν πως ἐξυμνήσαι.

Ὡ χρόνων ἐκείνων, οἱ τοιοῦτον ἡμῖν ἡγεμόνα καὶ κοινὸν πρύ- 10 τανιν τὸν βασιλέα καλῶς ποιοῦντες ἀνέδειξαν. Οὐ γὰρ τοῖς μὲν ἐνευδοκιμῶν ἦν, τῶν δ' ὥσπερ ἄπειρος ἦπτετο, ἢ τὰ μὲν ποιεῖν ἠναγκάζετο, τὰ δὲ προεῖτο τῶν ἀναγκαίων· ἀλλὰ πάντα ἅμα καὶ μεθ' ὑπερβολῆς ποιῶν διετέλει καὶ ὡς ἂν τις ἐκείνων ἐν οὐδὲ εἰς. Ὡ κοινῆς εὐζωίας ἐκείνης, ἢ τότε μὲν ἀγαθῆ τύχῃ ξυνῆμεν ἅπαν 15 γένος Ἑλλήνων, νυνὶ δὲ ἀφαιρεθέντες ἐκείνης φθονερῷ τινι δαίμονι οὐ πολλῷ τῶν οὐκέτ' ὄντων διενηνόχαμεν. Ἡ οὐκ ἀντικρυς ἐκείνοις εἰκέναι δοκοῦμεν, ψυχὴν ἣν εἶχομεν μίαν, τὴν τοῦ

1. αἰεὶ ΠΒΑΜ: αἰεὶ Ν προσεπεκτᾶτο ἔγραψα: προσεπι-
κτᾶτο Μ: προσεκτᾶτο ΝΠΒΑ 2 ἀνιάρως ΝΒΑΜ: ανιαρός Π
5. αἰεὶ ἔγραψα: αἰεὶ Ξ δὲ ΝΠ: λείπει ΒΑΜ 7-8. ξυνελ-
θόντες ΠΒΑΜ: ὑνελθόντες μένοντος κενοῦ χώρου διὰ τὸ πρῶτον
γράμμα Ν 8. ταῦτον Ν: ταυτὸν ΠΒΑΜ 9 πως ΠΒΑΜ:
π μένοντος χώρου κενοῦ διὰ τὰ λοιπὰ γράμματα Ν 10. χρόνων
ΠΒΑΜ: χρόνον Ν τοιοῦτον ΠΒΜ: τοιούτον Ν: τοσοῦτον Α
12 ἐνευδοκιμῶν ἔγραψα: ἐναδοκιμῶν ΝΠΒΑ: εὐδοκιμῶν Μ
δ' ὥσπερ Μ: δὲ ὡς ΝΠΒΑ 13. δὲ προεῖτο ΝΠΒ: δὲ
ποιεῖτο Α: δ' ἐποιεῖτο Μ 14. ὑπερβολῆς ΝΒΑΜ: ὑπερβολῆς
ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀπερβολῆς Π ὡς ἂν τις ΝΠΒΑ:
ὡσάντις Μ εἰς ΒΑΜ: εἰς Ν: εἰ Π 15 ξυνῆμεν ΠΒΑΜ:
ξανῆμεν Ν 18. τὴν ΝΒΑΜ: τῶν Π

βασιλέως φημί πρόνοιαν, ἀπολωλεκότες, μᾶλλον δ' ἐκεῖνον αὐτόν, ὅς ἦν ἡμῖν ἀντί πάντων ὧν ἂν εἰπεῖν ἔχοι τις ἀγαθῶν;

Οὐ γὰρ δι' αὐτόν, ὡς ἔοικεν, ἄρχειν ἤρεϊτο, οὐδ' ὡς περ ἔρμαιον τῇ τύχῃ τὴν δυναστείαν εὐρών, ἐν βασιλείας προσχήματι τυραννικῶς ἐχρήτο τοῖς ὑπηκόοις, ἀλλὰ τὸν ἱερόν ἐκεῖνον ἐν νῶ λαβὼν τοῦ θεοῦ Πλάτωνος λόγον, ὅς τότε δὴ που τὰς πόλεις εὖ ἔξειν, ὅτε βασιλεύσουσιν οἱ φιλόσοφοι ἢ οἱ βασιλεῖς φιλοσοφήσουσιν, ἀπεφάνετο, οὐκ ὤετο δεῖν βασιλεύειν μὲν, μὴ φιλοσοφεῖν δὲ τὸν οὐκ ἐκ διαδοχῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἀρετὴν πρωτεύειν λαχόντα. Τῷ γὰρ ἐτέρῳ πρὸς θεοῦ βασιλεὺς διοίσει τυράννου, εἰ καὶ πρὸς ἀμφοῖν οὐκ εὖ ὁμοίως ταῖς πόλεσι γένοιτο; Βασιλείας μὲν γὰρ ἔργον καὶ τέλος τοῦς ὑπηκόους εὖ ἔχειν παρασκευάζειν, τυραννίδος δὲ τούναντίον. Εἰ δὴ φιλοσοφίας ἐκεῖνο χωρὶς βασιλεία ποιεῖν οὐ δεδύνηται, πῶς οὐκ ἀντικρυς ἄνευ φιλοσοφίας βασιλεία τυραννίδι ταύτῳ;

Θύκοῦν φιλοσοφεῖν ὁ πάντα ἄριστος ἐκεῖνος ἔκρινε δεῖν καὶ δυοῖν ἐκείνοιν, φιλοσοφία καὶ βασιλεία, ἣν ἐωρῶμεν ἀρχὴν σὺν ἀρμονίᾳ ξυνέθηκε μουσικῇ, δι' ἧς ἐσώζετο μὲν ἡ κοινὴ τοῦ γένους ἐστία, ἐσώζοντο δὲ καὶ ὅσαι νῦν ὑφ' αὐτὴν καὶ χῶραι καὶ πόλεις καὶ ἡ τῶν Ἑλλήνων φωνὴ καὶ ἅπαν ἔθος καὶ νόμος πάτριος. Οὕτωςι δὲ ἄρα πᾶν εἶδος φιλοσοφίας τῷ βασιλεῖ τελείως κατώρθωτο καὶ ὡς οὐδενὶ τῶν ἄλλων οὐδέν, ὥστε ἐξεῖναι πάνθ' ὄντινοῦν μηδὲν ὑποστειλάμενον λέγειν, ὡς, εἴπερ ἔξω βασιλικῶν φροντίδων καὶ στρατηγικῆς τέχνης ὁ τοῦ βασιλέως ἦν νοῦς, οὐδὲν ἐλάττω τοῖν φιλοσόφοιν καὶ ὅσοι κατ' ἐκείνους ἰσχυσεν ἂν, ὅποτε νῦν δι-

1. ἀπολωλεκότες NΠΒΑ: ἀπολελωκότες M 2. ἂν NΠΒΑ: ἂν M 3. αὐτόν NBAM: αὐτόν Π ἤρεϊτο ΠΒΑΜ: ἤρεϊτο N
 5. ὑπηκόοις NΠΒΑ: ὑπηκόοις μετὰ πολεμίοις διαγεγραμμένον M
 8. ὤετο ΠΒΑΜ: ωετο N βασιλεύειν NΠΒΑ: βασιλεύειν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος βασιλεύσαι M 15. ταύτῳ ἔγραψα: ταυτὸν Ξ 25. νῦν ΠΒΑΜ: νῦ N

κάζων μὲν τοὺς οἰκείους, μαχόμενος δὲ τοῖς βαρβάροις, τό γ' ἐκείνων τὰ δεύτερα δύνασθαι λαμβάνειν οὐκ ἀφηρέθη.

Ὡ ξυνουσιῶν ἐκείνων, ὧν αὐτὸς αἰεὶ τι πλεῖον λαμβάνων ἢ διδοὺς καὶ ἀκούων ἢ λέγων ἐξήειν. Ὡ γλώττης ἐκείνης, τῇ Νέστορος ἐοικυίας. Ὡ πάντα φέρων χρόνος, οἷον ἀπήνεγκας ἀγαθόν, οἷαν ιδέαν ἀπέκρυψας, οἷον ἐξεῖλες κοινὸν τοῖς Ἑλλησιν ὀφθαλμόν. Ὡ τῆς Ἑλλάδος ἦλκε βασιλεῦ, ποῖ ποτε γῆς ἔδους, λιπῶν ἡμᾶς ἐν νυκτομαχίᾳ δεινῇ, καθ' ἣν καὶ βάλλομεν καὶ βαλλόμεθα; Ὡ πάντα ἡμεῖς δυστυχεῖς, ποῦ νῦν πραγμάτων ἐστήκαμεν, ἢ ποῖ πρόεισι τὰ ἡμέτερα; Ἢ που πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἁ λαβῶν ὦχετο καὶ τὸ θαρρεῖν ἡμᾶς ἔχειν περὶ τῶν ὅλων ὁ βασιλεὺς προσαφείλετο, καὶ γέγονε τῷ ὄντι οἷον εἰ πάντα ξυντεθνήκει τῷ βασιλεῖ. Τίς ἄρα, τίς ἀρκέσαι τοσοῦτω πένθει δυνήσεται, ἢ πῶς ἂν ἀξίως τοῦτ' ἐκείνους ἀνακλαύσεται πάθος; Νῦν ἔδει γῆν μὲν ἅπασαν κατασειέσθαι, ἥλιον δὲ νεφέλαις καλύπτεσθαι, ἀστέρας δὲ, τὸν σφῶν αὐτῶν χῶρον λιπόντας, εἰς γῆν φερομένους ἐπείγεσθαι. Οὐ γὰρ ἐπὶ Φαέθοντι τότε ἔχρην μᾶλλον ἢ νυνὶ τοιαῦτα τὴν οἰκουμένην παθεῖν. Νῦν ὥρα ξυναυλίαν ξυστησαμένους τὰς ἑαυτῶν ἡμῶν ἅπαντας ὀδύρεσθαι τύχας. Οὔτε γὰρ ἡμῖν ἕτερον ἐν οὐδὲν οὕτως ἔχουσι λείπεται, τό τε χρῆμα τοιοῦτον οἷον οἰμωγὰς κινεῖν ὅσαι ὥραι καὶ δάκρυα.

1. γ' M: γε NΠBA: 2. ἐκείνων NΠBA: ἐκείνων ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἐκείνοι M δύνασθαι ἐν τῷ κειμένῳ NΠBA: δύνασθαι πρόσθετον ἄνωθεν M 3. αἰεὶ ΠBAM: αἰεὶ N 12. τῷ ὄντι ἔγραψκ: τῷόντι Π: τῷόντι N: τῶόντι BA: τῶόντι M εἰ πάντα NBAM: ἀπάντα Π ξυντεθνήκει ΠAM: ξυνετεθνήκει NB 13. (δὲ) τίς NM: τίς ΠBA 18. ξυναυλίαν NBAM: ξυραυλί Π 21 Μετὰ τὴν λέξιν δάκρυα ἔπονται τάδε Τέλος τῆς μονωδίας A: λείπουσι NΠBM

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ
ΕΛΘΟΝΤΑ ΕΚ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΚΑΙ ΛΑΒΟΝΤΑ ΤΑ ΣΚΗΠΤΡΑ
ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ

Χαίρω μὲν, ὦ θειότατε βασιλεῦ, ὁρῶν σε τὸν πάντ' ἄριστον ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου καθήμενον καὶ εἰ δίκαιόν τε ἅμα καὶ τοῖς ἡμετέροις οὐ μέσῳ συνοῖσον πράγμασι καλῶς ποιοῦν εἰς ἔργον ἐκβεβηκέναι, τὸ τε ὑπήκοον ἅπαν, ὥσπερ τινὸς αὐτοῖς ἐκ
 5 μηχανῆς θεοῦ παρακύψαντος, παιᾶνας ἄδειν καὶ δημοσίᾳ πανηγυρίζειν τῷ τε χεῖρε κροτεῖν πολλάκις ὑφ' ἡδονῆς ὡς πρὸς τρόπου τοῖς ἀθυμοῦσιν, εἴ τι περ αὐτοῖς ἐξαίφνης καὶ ὥσπερ ἐξ ἀφανοῦς γένοιτ' ἂν οὐ τῶν μετρίων χρηστῶν. Γέγονε γὰρ τῷ ὄντι οἶον εἰ, μηδὲ σωτηρίας τυχεῖν ἐλπίζοντες, εἶτα καὶ ὑπερφρονεῖν

Περιλαμβάνεται ἐν τῷ Παρισιακῷ 1191, φ. 16^α·20^β, αἰῶνος ιε' (N), Παρισιακῷ 817, φ. 149^α-157^α αἰῶνος ις' (Π), Βατικανικῷ 1098A, φ. 123^β-132^α, αἰῶνος ις' (B). Ἀμβροσιακῷ M 41 sup. φ. 50^α-63^β, αἰῶνος ιε' (A), Μαδρ.:τρείω 115 (4636), φ. 143^α-147^α, αἰῶνος ιε' (M).

Ξ=ἅπαντες οἱ κώδικες.

Ἐπιγραφή Ἰωάννου - ἀποθανόντος M: Παραμυθητικὸς τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον τὸν Παλαιολόγον ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου NIIBA. Ἐν δὲ τῷ B καὶ λατινιστὶ νεωτέρῃ χειρὶ Ejusdem in Constantinum imperatorem consolatoria.

1. Χαίρω NIIBM: αἶρω A πάντ' M: πάντα NIIBA

4 ὥσπερ τινὸς ἔγραψα: ὥσπερ τινος Ξ 5. ἄδειν II BAM: ἄδειν N 6. τῷ NIIBM: τῷ ἐκ τῷ A 8. τῷ ὄντι N: τῶόντι Π: τῶόντι BAM 9. μηδὲ ἔγραψα: μὴδὲ NIIBA: μὴ M σωτηρίας ἔγραψα: σρίας NPB: ὄσρίας A: διορίας M

οἷοί τε ὄντες τοὺς πολεμίους ὥφθημεν καὶ ὥσπερ εἰ μηκέτ' ὄντες αὖθις γεγόναμεν. Καὶ χάρις θεῶ μὲν οὕτως ἐπεὶ τῶν ἡμετέρων βουλευσαμένων, σοὶ δὲ αὐτῷ τοσαύτης ἡμῖν αἰτίῳ τύχης γεγενημένων· ἀνιῶμαι δὲ ὅμως, καὶ οὐκ ἄνευ ἀνίας, ὡς ἔοικεν, ἢ νῦν ἡμῖν ἡδονή. Πλάτων δὲ αὐτὸς εἰ παρῆν, οὐχ ὅπως ἐκ μιᾶς κορυφῆς οἶμαι ξυνῆφθαι δὴ ὄντε ταυτὶ, ἀλλὰ καὶ ἅμα ἐθέλειν ἔστιν ὡς παραγίνεσθαι τοῖς αὐτοῖς εἶπεν ἄν, καὶ οὐκ ἐκείνως μόνον τὸν θεὸν αὐτὰ διαλλάξαι. Ἀνία δὲ ἡμῖν ὅτι περ αὐτὸς οὐκ ἄνευ ἀνίας οὐδὲ δακρύων εἶ, ἀλλὰ θρηνεῖς, οἶμοι, τὸν μέγιστον βασιλέα, οὐκ ἀδελφοῦ περὶ σέ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ πατρὸς φίλτρον ἐπι- 10 δειξάμενον, ὧ μὴ ξυνῶν τε αὐτὸς ἐχαλέπαινες καὶ νῦν οὐκ ἔχων οὐκέτ' ὄντα ὄραν, δακρύεις μὲν οὐ μετρίως, σιγᾶς δὲ ἀφθόνως, μεῖζον ἢ φθέγγασθαι τὸ πάθος οἰόμενος. Συμβαίνει δὲ σοὶ ταυτὶ μετὰ πολλοὺς καὶ θρήνους καὶ δάκρυα, ὄρωντι μὲν ἐς ἡμᾶς ὥσπερ τινὰς υἱεῖς ὀρφανούς, τοῦ φύσαντος αὐτοῖς οἰχομένου, πολλοῖς τε 15 ἄλλοις καὶ δὴ καὶ τῇ σκευῇ τὴν ὀρφανίαν δηλοῦντας, βλέποντι δὲ καὶ ἐς ἣν ἐκεῖνος ἔσωζε πόλιν, εἰκουῖαν σώματι τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκοπέντι ἢ πόλει μᾶλλον ἢς κατασειέται τείχη. Αὐτὸς τε οὗτος ὁ χῶρος, τό τε βῆμα τουτὶ καὶ ὁ βασιλῆος θάλαμος ἀναμιμνήσκει χρόνων ἐκείνων, οἷς τῷ μεγίστῳ ξυνῶν βασιλεῖ τῶν μὲν ἤκουες, 20 τὰ δ' αὐτὸς ἔλεγες, οὐκ ἀηδῶς θαυμαζόμενος.

1. οἷοί ΝΒΜ: οἷοι Α: οἷον Π ὥσπερ εἰ ΝΠΒΑ: ὡσπερεὶ Μ
 3. αἰτίῳ τύχης ΝΒ: αἰτίῳ ΠΑ: εὐτυχίας αἰτίῳ Μ 6 δὴ ὄντε ΠΒΑΜ: δύοντε Ν 7. παραγίνεσθαι ΝΠΒΑ: γενέσθαι Μ
 οὐκ ἐκείνως ΝΑ: οὐκ ἐκείνως (ἐξ ἐκείνως) Β: οὐκ ἐκείνως Π: οὐκ ἀκείνως Μ 8. αὐτὰ ΠΒΑ: αὐτὸ μόνοντος εἶτα κενοῦ χώρου Ν: λείπει Μ δὲ ΝΠΒΑ: δ' Μ 9. εἶ Μ: λείπει ΠΝΒΑ τὸν μέγιστον ΠΝΒΑ: λείπει Μ 11. ξυνῶν τε ΠΑΜ: ξυνῶν τὲ ΝΒ οὐκ ἔχων ΠΝΒΑ: λείπουσι Μ 14. πολλοὺς ΝΠΒΑ: πούς Π καὶ (θρήνους) ΠΝΒΑ: λείπει Μ 14-15. ὥσπερ τινὰς Π: ὡσπέρ τινὰς ΝΒΑΜ 17. ἐς ΝΠΒΑ: εἰς Μ 18. ἢ ΠΝΒ: ἢ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἢ Μ: ἢ Α 19. ἀναμιμνήσκει ΝΒΑΜ: ἀναμιμνήσκει Π

Ἐγὼ μὲν οὖν ὦμην ὀψὲ γοῦν τοὺς ἡμετέρους δακρύων πε-
 παῦσθαι καὶ τέλος ἤδη ταῖς οἰμωγαῖς ἐπιθεῖναι· τὸ δὲ ἄρ' οὐχ
 οὕτως εἶχεν, ἀλλὰ πᾶν μᾶλλον ἢ περ ἐκεῖνο. Σοῦ γὰρ ἐκεῖνον
 δακρύοντος οὐκ ἔστιν ὅς οὐκ οἰμώζεται, οὐδὲ πηγὰς ἀφήσει δα-
 5 κρύων, τοῦτο μὲν μεμνημένος ἐκείνου καὶ ὅσα πέπονθεν εὔ, τοῦτο
 δὲ μὴ οἷός τ' ὦν ἀλγοῦντί σοι καὶ παθαινομένῳ μὴ ξυναλγεῖν. Οὐ
 μὴν ἄχρι παντὸς, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐδὲ δίκαιον ὄλους οὕτω
 γεγονότας τοῦ πάθους ξυναυλιᾶν ἑτέραν αὖ πάλιν ξυστησαμένους
 ὀδύρεσθαι, ἀλλ' ἡμῶν τε αὐτῶν καὶ τοῦ κρείττονος γενόμενοι
 10 σχήματος, τὸν μέγιστον ὡς οἷόν τε βασιλέα νυνὶ παραμυθησώ-
 μεθα. Ἄλογον γὰρ ἂν εἶη καὶ λόγου πόρρω παντὸς αὐτὸν μὲν οἷς
 ὁρᾶτε τὴν ἀθυμίαν ἡμῖν διαλυῖσαι, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς μὴδ' ὄντινοῦν
 αὐτῷ λόγον παραμυθίας ἀντιπροσάξαι, καὶ χαίρειν μὲν ὅτι περ εὔ
 ἐξαίφνης καὶ παρ' ἐλπίδα πεπόνθαμεν, μὴ κήδεσθαι δὲ ὅπως ὁ εὔ
 15 ποιήσας μὴ ἀνιῶτο, ἀλλ' ἀγαπᾶν εἰ ξυναλγοῦντες ἐκείνῳ μόνῳ
 ὀφθείημεν. Χωρὶς δὲ ἐκείνων, Ἑλλήνων ἴδιον οἶμαι τὸ φιλοσοφεῖν
 ἐπὶ πάθεσιν, ὥστε οὐκ ἄλλοτρίοις, οἰκείοις δὲ μᾶλλον χρησάμενοι
 ἐν καλῷ τοῦ σχήματος εἶημεν ἂν.

Φέρε δὴ οὖν ἄλλων μὲν ἄλλοις ἔστω λόγος, ἢ δεδύνηται
 20 ἕκαστος· ἡμεῖς δὲ οὐχ ὅσα δεῖ οὐδ' οἷα βεβουλήμεθά τε καὶ δεδυ-
 νήμεθα λέξομεν, ἀλλ' οἷα τῷ καιρῷ προσφορώτατα γένοιτ' ἂν καὶ
 ὦν λεχθέντων οὐτ' ἀδολεσχίας φευξοῦμεθα κόρον τε οὐδένα ταῖς
 ἀκοαῖς προξενήσομεν.

2. οὐχ ΝΠΒΑ: οὐχ' Μ 6. οἷός ΠΝΒΜ: οἷος Α τ' Μ: τε ΝΠΒΑ
 ἀλγοῦντί ἔγραψκ: ἀλγοῦντι Ξ ξυναλγεῖν ΝΒΑΠ: συναλ-
 γεῖν Π 8 αὖ ΝΠΒΑ λείπει Μ ξυστησαμένους ἔγραψκ: συ-
 στησαμένους Ξ 9. αὐτῶν ΝΠΒΑ: αὐτῶν Μ 10 οἷόν ΝΠΒ:
 οἷον ΑΜ βασιλέα ΝΒΑΜ: βασιλέαν Π 12. αὐτοὺς ΠΒΝΜ:
 αὐτοὺς Α μὴδ' Ν: μὴδ' ΠΒΑΜ 13 παραμυθίας ΠΒΑΜ:
 παραμυθίας Ν 14 ὁ ΠΒΑΜ: λείπει Ν 16 ἴδιον ΝΒΑΜ:
 ἴδιον Π 20 οὐδ' οἷα — λέξομεν ἐν τῷ κειμένῳ ΝΠΒΑ: πρόσ-
 θετα ἀνωθεν καὶ ἐν τῇ ὥξ Μ 22. φευξοῦμεθα ΠΒΑΜ: φευξοῦ-
 μεθα Ν

Τὸ μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς οἰχομένοις οἰμῶζειν καὶ ἀνιᾶσθαι εὐλογον
 ἂν τῷ δόξειεν εἶναι καὶ φύσει τοῖς ἀνθρώποις προσεῖναι· φιλαν-
 θρωπίας γὰρ ἴσως ἢ συμπαθείας ἢ τινος τῶν τοιούτων τεκμήριον
 γένοιτ' ἂν. Οἱ γοῦν πολλοὶ συμπαθεστέρους καλεῖν εἰώθεσαν οἱ
 σφόδρ' ἂν ὤμωξαν καὶ ἐδάκρυσαν καὶ τοῖς νενομισμένοις πόρρω 5
 παντὸς ἐχρήσαντο νόμου· οὗς δ' ἂν ἴδοιεν ἀδακρυτὴ τὴν συμφορὰν
 ἐνεγκόντας καὶ οἷον ἐπὶ τῷ πάθει φιλοσοφήσαντας ἐπεξέλθειεν ἂν
 εὐηθείας καὶ ἀναισθητόους, οἶμαι γε, νομιοῦσιν. Ἐμοὶ δὲ παντελῶς
 ἄλογον ἔδοξεν εἶναι καὶ πόρρω φύσεως ἀνθρωπίνης. Τό τε γὰρ
 ἑαυτὸν κατατρυχεῖν τῇ χαλεπωτάτῃ πασῶν δαπάνῃ μηδὲν ὄλως 10
 ἐξ ἐκείνης χρηστὸν ἐλπίζοντα, σφόδρα ἂν δόξειεν εὐηθες εἶναι,
 τό τε ἐφ' οἷς ἂν ἄλλως οὐχ οἷόν τε γενέσθαι μηδ' ἄπερ ἐφ' ἡμῖν
 ὄντα καὶ ἄλλως ἂν ποτε γένοιτο καταβοᾶν μὲν καὶ τύχης καὶ φύ-
 σεως, κόπτεσθαι δὲ μάτην καὶ ὀλοφύρεσθαι, μηδεμίαν ἐντεῦθεν
 προσδοκῶντα λύσιν δεινοῦ, μὴ ὅτι περ ἄτοπον, ἀλλ' οὐδὲ νοῦν 15
 ὄλως ἔχον ἐστίν. Ἡ τί μᾶλλον εὐλογον, ὅτ' ὄχετό τις οἰμῶζειν
 τε καὶ δακρύειν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πρὶν ἐκεῖνο συμβέβηκε, μᾶλλον
 δ' ἐξ οὗ γέγονεν ὁ μηδαμῶς ἐκεῖνο φευξόμενος; Οὐδὲ γὰρ πλέον τι
 τὸν φόβον ἔχειν ἔδει τῆς λύπης πλὴν εἰ μὴ τὰ ἐξ ἀνάγκης ἀγνοεῖν
 ὄλως ὁμολογήσαιμεν. Εἰ δὴ οὖν οὗτος ἐκάστῳ παρασταίῃ λογι- 20

1 σ 25,15 Τὸ μὲν οὖν —ἀποδείξεως κρείττονι ΝΠΒΑ: λεί-
 πουςι Μ, ἀντὶ δὲ τούτων φέρονται ἐν αὐτῷ (φ 144^{α-β}) τάδε· καὶ τὰ
 λοιπὰ πάντα τῆς παραμυθίας τοῦ λόγου εὐρήσεις εἰς τὸν ἔμ-
 προσθεν (κώδικος φ. 148^β κ. ἐ.) παραμυθητικὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς
 μητρὸς τοῦ βασιλέως· πρῶτον δὲ οὗτος ὁ λόγος συνετέθειτο καὶ
 μετὰ ταῦτα ἐκεῖνος. Ὅσα δὲ ἐν τούτῳ εἴρηται, κάκει εὔρηται
 ἀνευ τῶν προοιμίων καὶ ἐπιλόγων· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ συμπερά-
 σματι τοῦ λόγου φαίνεται τις διαφορὰ ἐγράψαμεν ἐνταῦθα καὶ
 τὸ τέλος.

1. οἰχομένοις ΠΒΑ: οἰχομένοις Ν 3. ἢ τινος

ἔγραψα: ἢ τινός Ε 5. σφόδρ' ΠΑ: σφόδρα: ΝΒΑ 8. οἶμαι Π:

οἶμαι ΝΒΑ 12. οἷόν ΒΑ: οἷον ΠΝ μηδ' ΠΝ: μὴδ' ΒΑ

15. οὐδὲ νοῦν ΒΑ: οὐδὲν οὖν ΙΙΝ 18 πλέον Ν: πλέον ΠΒΑ

19. τὸν ΠΒΑ: λείπει Ν ἐξ ἀνάγκης ΝΒ: ἐξανάγκης ΠΑ

σμός, ὅτι περ αὐτὸς ἢ ὁ προσήκων οἰχθήσεται καὶ διὰ ταῦτα λυ-
πητέον ἐστὶ, τί γε ἄλλο πρὸς θεοῦ λοιπὸν ἐν τῷ βίῳ ἢ τὸ δακρῦειν
δήπου καὶ μηδέποτε τῆς λύπης ἀφίστασθαι; ἢ τῷ τραγικῆς σκη-
νῆς ἡμῖν ὁ βίος ὅλος διέστηκε, τὸ μακάριον δὲ ποῦ καὶ οὐ ἔνεκα
5 τὴν φύσιν φιλοσοφοῦμεν ἐργάζεσθαι; Οἴμαι δὲ ἡμᾶς ἐντεῦθεν καὶ
γένεσιν ἀναιρεῖν, εἰ μὴ λελήσμεθα καθ' ἡμῶν αὐτῶν καὶ γάμους
ποιοῦντες καὶ ὑμεναίους ἀδόντες καὶ παῖδας ἐκεῖθεν ἔσεσθαι φαν-
ταζόμενοι ἢ καὶ εἰς φῶς ἤκοντας ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσι καὶ τρέφον-
τες καὶ παιδεύοντες. Γενέσεως δὲ ἀνθρώπων μὴ οὔσης, σχολῇ
10 γ' ἂν ἄλλο τι τῶν ὄντων ὑπάρξοι, εἰ τᾶλλά γε πάντα ἐκείνης οὔ-
νεκα· οὐ τί ἂν τις ἀναπλάσαι δυνήσαιοτο πλασματωδέστερόν τε
καὶ ἀτοκώτερον;

Ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τοὺς ὅτ' ὄχρετό τις θρηνοῦντάς τε καὶ
δακρῦοντας πότερ', ὅτι τεθνήξεται προειδότες ἢ τότε πρῶτον μα-
15 θόντες ἀξιοῦσι δακρῦειν; Εἰ μὲν γὰρ προειδότες, τί μὴ καὶ τότε
θρηνοῦντες ἐτύγχανον; Τὸ γὰρ ἐν προσδοκίᾳ δεινὸν τοιοῦτον ὡς εἰ
παρῆν, ἵνα μὴ λέγω δεινότερον. Εἰ δ' οὐκ εἰδότες, τί μαθόντες
αὐτὸ πάλιν τοῦ πάθους ἀφίστανται; Ἐχρῆν γὰρ μηδέποτε πάντως,
εἰ διὰ τὸ μὴ μαθεῖν οὐκ ἐδάκρυον, πλὴν εἰ μὴ τὸν χρόνον αἰτιῶτό
20 τις, ὅτι λήθης γε αἴτιος. Ἄλλ' οὐκ εὐλογον· εἰ γὰρ ἂ καλῶς
εἶχε ποιεῖν δυναμένῳ, ταῦτα τῷ χρόνῳ παραχωρήσοι τις, οὐχί
σφόδρα γε εὐηθες; Καὶ μὴν, εἰ μὲν ἀνθρώπῳ μόνον ἐνῆν τὸ λυ-
πεῖσθαι, φιλάνθρωπον ἂν ἴσως ἦν τὸ περὶ τοὺς οἰχομένους δα-
κρῦειν. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλοις λύπη παρὰ τὸν ἀνθρώπον, οὔτ' οἰ-
25 κεῖον ἐκείνῳ γε τὸ λυπεῖσθαι, οὔτε παρὰ τοῦτο πώποτε φιλάν-
θρωπον εἶη γ' ἂν τι πεποιηκώς· ἄλλοις γὰρ ἂν μᾶλλον, οὐ τῷ

1. διὰ ταῦτα ἔγραψα: διαταῦτα E 6. λελήσμεθα N: λελή-
μεθα ΠΒΑ 7. παῖδας ΠΝΒ: παῖδες Α 10. ἄλλο N: ἄλλό
ΠΒΑ τᾶλλά ἔγραψα: τᾶλλα Α: τ' ἄλλα ΝΒ: τᾶλα Π 11. τί
ΠΒΑ: τί Ν ἀναπλάσαι ΠΒΑ: ἀναπλασαι Ν πλασματω-
δέστερον ΠΒΑ: πλασματοδέστερον Ν 13. θρηνοῦντάς ΝΒ:
θρηνοῦντας ΠΑ 21. τις ΠΝΒ: τίς Α

λυπεῖσθαι δεικνύοιτ' ἂν τὸ φιλόανθρωπον. Ἄλλὰ μὴν οἰκειότερον
 ἀνθρώπῳ λύπης κατακρατεῖν καὶ τῶν ἀλόγων ἄλλων παθῶν ἢ
 τούτων ἤσσω γενόμενον ἔξω λόγου παντός, ἴσον δ' εἰπεῖν ἑαυτοῦ
 καὶ τῆς οἰκείας φύσεως φέρεσθαι. Ἔσται γὰρ οἷον εἰ τὸν ἀμείνω
 δοριάλωτον ὁ χείρων ἄγοι λαβῶν ἢ εἰ δούλος δεσπότην. Χωρὶς δὲ 5
 τούτων, εἰ τῶν ἀλόγων ἢ λύπη κάκεινοις πάλαι τοῖς σοφωτέροις
 ζυγκατηρίθμητο, οὐκ ἔστι δ' ὅπως ποτὲ τὰ τοιαῦτα γένοιτ' ἂν ἢ
 τοιαῦτά γε λογικά, οὐκ ἂν οἰκεῖον ἀνθρώπῳ λεχθεῖη γ' ἂν τὸ λυ-
 πεῖσθαι, οὐδὲ λόγῳ ποτὲ χρωμένοις ἢ τοιούτοις προσεῖναι, ἕως ἂν
 ἕκαστον κατὰ χώραν ἰδίαν ἐστήξοι τῶν ὄντων καὶ τῆς οἰκείας 10
 φύσεως οὐκ ἕκσταίη.

Θαυμάζω δὲ, εἰ τῶν ὅσα μὲν παρ' αὐτὰ πρόσεστιν ἀνθρώποις
 ἐξ ἀνάγκης ἴν' ὥσι καὶ ὅπως σφίσιν αὐτοῖς ἢ περὶ λόγον ἐνέργεια
 γένοιτ' ἂν, ὅθεν τε τὸ εὖ εἶναι καὶ τὸ μακάριον δήπου περίεστι, μη-
 δὲν οἰκεῖον ἀνθρώπῳ μηδὲ λόγου μηδενὶ μετεῖναι, κἂν ἐξ ἀνάγκης 15
 προσῆ κἂν ὑπουργῆ πῶς τῷ λόγῳ, νομίζομεν. Ταυτὶ δὲ αὐτίκα
 μάλα λόγῳ τιμήσομέν τε καὶ περιάψομεν ἀνθρώπῳ μηδὲν ἐκείνῳ
 προσήκοντα, καὶ ταῦτα πόρρω τὸ εὖ εἶναι καὶ τὴν εὐδαιμονίαν
 διώκοντα. Οὐκ οὐνοῦ νομιστέον ἀνθρώπῳ ταῦτα οἰκεῖα, οὐδ' ἠντινοῦν

1. δεικνύοιτ' ΠNB: δεικνύειτ' A ἀλλὰ μὴν ΠA: ἀλλα-
 μὴν NB: 2. ἄλλων BNA: λείπει Π 4 τὸν NAB: τὴν Π^{ον}
 5. δοριάλωτον ἔγραψα: δορυάλωτον Ξ 7 ὅπως ποτὲ ἔγραψα:
 ὅπως ποτε Ξ τοιαῦτά B: τοιαῦτα ΠNA 9. ἢ BA: ἢ ΠN
 10. ἕκαστον NBA: ἕκαστον Π χώραν A: χῶραν ΠBN
 ἐστήξοι NBA: ἐστήξοι Π 13. ἐξ ἀνάγκης A: ἐξανάγκης ΠNB
 ἴν' NBA: ἴν' Π αὐτοῖς ΠN: αὐτοῖς BA 14. γένοιτ' ΠA:
 γίνοιτ' ΠNB περίεστι AB: περίεστι Π: περίεστι N
 15. μηδὲ ἔγραψα: μηδὲ Ξ ἐξ ἀνάγκης ἔγραψα: ἐξανάγκης Ξ
 16. νομίζομεν A: νομίζωμεν B: νομίζωμεν ΠN 17. τι-
 μήσομέν ΠNB: τιμήσωμέν A περιάψομεν ΠA: περιάψο-
 μέν NB 19. οὐκ οὐνοῦ NA: οὐκ οὐνοῦ ΠB

αὐτοῖς μετουσίαν εἶναι τοῦ λογικοῦ, εἰ μὴ ὅσα γε πειθαρχεῖ τῷ λόγῳ καὶ μᾶλλον εἰ μὴ πραχθείη ἢ ἀμωσγέπως ἀνθρώπῳ γένοιτο εἶεν.

Εἰ δ' ἐξ ἀνάγκης ἄνθρωπος θνήσκει καὶ θανῶν ὅ τι μεγίστων κακῶν ἀπαλλάττεται ἢ καὶ τὸ μακάριον τέλος ἐκεῖνο κομίζεται, τὴν εὐδαιμονίαν, τί μᾶλλον λυπητέον, ἀλλ' οὐκ οἰστέον ἢ τί δακρυτέον, ἀλλ' οὐ πανηγυριστέον, εἰ γε μὴ μέλλοιμεν ἐκείνῳ δόξειν φθονεῖν τῶν ἀπαντησαμένων χρηστῶν καὶ ὅσα οἱ τῶν ἀγαθῶν προεγένετο;

10 Ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἔστι μὲν οὐ τῶν ἀπλῶν καὶ αὐτὸς, οὐδ' ὅσα τῶν ἐνιαίων ἀπλῶς ὄντα τῶν σφῶν αὐτῶν οὐχ ὑπομένει διάζευξιν, ἀλλ' ὅσα τῶν τῆς ὑλαίας δυάδος ὄρων ἔσω γεγόμενα τοῦτο μὲν οἷς τὴν ἀρχὴν ξυνετέθη τὴν διάλυσιν εἴωθε πάσχειν, τοῦτο δ' οἷς τὰ ἀντικείμενά γέγονε τὴν ἀπ' ἀλλήλων ὑφίστασθαι φύσει τῶν
15 ἐναντίων διάστασιν. Βία τε γὰρ ἐς γένεσιν ὀτιοῦν ἅπαν ἐλαυνόμενα τῶν ἐναντίων χωρεῖ, αὐτά τε ταῦτα ἀλλήλοις ξυνόντα οὐκ ἔστιν ὅτε σφίσιν αὐτοῖς μαχόμενα παύεται, οὐδ' ἀλλήλων ἥσσω γιγνόμενα ταῖς μάχαις οὐ περιγίγνεται. Ξυνὸς ἐνυάλιος ἐκεῖνος τῷ ὄντι καὶ τὸν κτανέοντα κατακτάς. Διὸ φθαρὲν ἅπαν ὅ τι ἂν εἴποι
20 τις τῶν ξυγκειμένων ἐκποδῶν γεγόμενον οἴχεται καὶ γίγνεται τῶν μαχομένων ἐκεχειρία τις, μᾶλλον δὲ λάφυρόν τι καὶ ἀριστεῖον ἢ

1. λογικοῦ NBA: λογικοῦ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος λόγου II
2. μᾶλλον IBA: μᾶλλ N 4. ἐξ ἀνάγκης ἔγραψα: ἐξ ἀνάγκης E
- 6-7. δακρυτέον NA: δαικρυτέον IB 7. μέλλοιμεν IBA: μέλλοι μὲν N
8. ἀπαντησαμένων NBA: ἀπαντήσαμένων II ὅσα PN: ὅσα BA 9. προεγένετο A: προσεγένετο IB: προσέγένετο N
10. ἀπλῶν NBA: ἀπλῶν II 14. ἀπ ἀλλήλων IIB: ἀπαλλύλων A 15. ὀτιοῦν IBA: ὀτιοῦν N
17. αὐτοῖς NA: αὐτοῖς BII 18. γιγνόμενα ἔγραψα: γινόμενα E περιγίγνεται ἔγραψα: περιγίνεται IBA: περιγίνεται N ἐνυάλιος ἔγραψα: ἐνάλιος E ("Ἴδε Ὀμήρου Ἰλιάδος Σ 309 καὶ τὸ ἀνάλογον χωρίον ἐν τῷ Παραμυθετικῷ ὑπὲρ τῆς μητρὸς)
- 18-19. τῷ ὄντι N: τῶντι IBA 20. ἐκποδῶν IIA: ἐκποδῶν ἐξ ἐκποδῶν B 21. τις IIB: τις A

τοῦ ξυνθέτου φθορά. Οἷς γὰρ αὐτὸ μὲν οὐκ ἔστιν, εἰ μὴ ξυνεῖεν ἀλλήλοις ὁποιοιστισινούν δεσμοῖς, οὓς οἶδεν ἢ φύσις, τὰ ἀντικείμενα· πῶς γὰρ αὐτό τι ἂν εἴη, τῶν μορίων διεστηκότων, οἷς ὄλω τε αὐτῷ εἶναι καὶ ἀπλῶς εἶναι περίεστιν; αὐτὰ δὲ σφίσι μαχόμενα τὴν σὺν ἀλλήλοις οὐ φέρει δόλαιταν, ἀλλ' ἔργον ἐκάστῳ 5 τοῦ πολεμίου πεσόντος ἐστήξειν αὐτὰ μάλα χωρὶς, ὁ πρὸς ἀλλήλα δῆπου τῶν ἐναντίων πόλεμος ἀπώλεια ἂν εἴη τοῦ ξυγκειμένου, τό τε μηκέτ' εἶναι τὸ ξύνθετον οἷον ἀνακωχαί τινες εἰκότως καὶ λάφυρα τῶν πολεμίων νομίζοιτ' ἂν. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ δυοῖν ὄντων, εἶδους μὲν, ἔν' εἴη τὸ ξύνθετον, ὕλης δ' αὖ πάλιν, ἵνα τὸ 10 εἶδος ὑπάρχη, καθάπερ ἀνάγκη χαλκὸν εἶναι καὶ ξύλον, ἔν' εἴη κλίνη καὶ ἀνδριάς, οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν ὑφ' ἓν εἶδος θάτερον σταίη τὸ ὑποκείμενον, οὐδ' ἡρεμήσει μένον πρὸς ὃ κεκίνηται, ἀλλὰ πρὸς ἅπαντα πεφυκὸς παρὰ μέρος ἐς ἕκαστον φέρεται τῷ μὴ πάνθ' ἅμα τῶν ὄντων ἔχειν λαβεῖν, πῶς ἂν εἴη τι φθοράν τε καὶ τὸ μηκέτ' 15 εἶναι τῶν ξυγκειμένων ἐκπεφευγός; ἢ πῶς οὐκ ὀλίγον ἐντεῦθεν γενόμενον χρόνον καὶ οἷον μόνον φανέν ἔπειτ' ἐξαίφνης οἰχθήσεται; Πάντα μὲν γὰρ ἢ ἐν ἐκάστῳ ὕλη τὰ ὄντα τῷ πεφυκέναι δέχεσθαι πάντα, οὐδὲν δὲ ὅμως αὖ πάλιν τῶν ὄντων οὐ τῷ μηδὲν εἶναι μόνον ἐκείνων ὅσα γε τῶν ὄντων ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ πάνθ' ἅμα 20 δύνασθαι κατ' ἐντελέχειαν εἶναι. Οὐδὲ γὰρ ἢ αὐτὴ καὶ μία τῷ ἀριθμῷ, οὐδ' ἐν αὐτῷ τῷ νῦν τοῦ χρόνου τῷ ἀμερεῖ, ἵππος ἅμα καὶ ἄνθρωπος εἴη γ' ἂν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ὅπου γε μεταξὺ τούτων οὐκ ὀλίγα τὰ ὄντα, δι' ὧν ἤξειν ἀνάγκη τὴν ὕλην, γενέσει τε

1. ξυνθέτου ΠΒΑ: ξυνθέτου Ν αὐτὸ ΝΒΑ: αὐτὸ Π
 3. αὐτό ΝΒΑ: αὐτός Ν 4. περίεστιν Β: περιέστιν ΠΑ:
 περιέστιν Ν 5. σὺν ΝΒΑ: συν Π 6. πεσόντος ΝΒΑ:
 ποσόντος Π ἐστήξειν ΠΒΑ: ἐστήξειν Ν 9. νομίζοιτ'
 ΠΒΑ: νομίζοντ' Ν 11. ἀνάγκη ΠΝΒ: ἀνάκη Α 16. ὀλί-
 γον ΝΒΑ: ολίγον Π 18 μὲν προσέθηκα ἐκ τοῦ Παρκαμυθη-
 τικοῦ ἐπὶ τῇ μητρὶ: λείπει Ε 20. πάνθ' ΠΒΑ: πὰνθ' Ν
 23. ὅπου ΠΒΑ: οὔπου Ν 24 τε Α: τὲ ΠΒ: τ- Ν

ἅμα καὶ φθορᾶ μεταβάλλουσιν, εἰ ἐξ ἀνθρώπου ἵππος ἢ τὸ ἀνά-
παλιν γένοιτο.

Χωρὶς δὲ ἐκείνων, ποῦ θήσει τις τὰς ἐναντίας τῶν ὄντων
ποιότητος; Ἄλλαι γὰρ ἄλλαι ἐξ ἀνάγκης περὶ τὴν σφῶν αὐτῶν
5 γένεσιν· ξυνεῖναι δ' οὖν τὰς τοιαύτας ἀλλήλαις οὐ τῇ πείρᾳ μόνον,
ἀλλὰ καὶ τῷ λόγῳ πάντως ἀμήχανον. Πῶς οὖν ἅμα πῦρ τε καὶ
ὕδωρ ἢ ὄλως ἵππος καὶ ἀνθρώπος; Διὸ δὴ καὶ ὄραν ἔξεστι πρὸς
ὀτιοῦν φερομένην τὴν ὄλην, καὶ ὁ μὲν εἶχε τῶν ὄντων αὐτίκα
μάλα προῖεμένην, οὐ δ' ἂν οὐ πολλῷ χρόνῳ πάλιν αὖθις ἐκσταίη
10 καὶ πόρρω γένοιτο, τοῦτ' ἔπειτα σφόδρ' ἐπειγομένην λαβεῖν καὶ
ὡσπερ ἂν εἰ χωρὶς ἐκείνου μηδέποτε γένοιτο. Οὐκ οὐτ' ἀνθρω-
πος ἄνευ ἀνάγκης, οὐτ' ἄλλο τῶν ὄντων οὐδὲν φθειρόμενον οἴχε-
ται. Πόθεν; εἰ γε φύσει πᾶν ὀτιοῦν ξυγκείμενον διαλύεται, οὐδ'
ἡμᾶς ἐφ' αἷς οὐκ ἔστιν ὅπως ἄλλως ἂν γένοιτο χρεῶν ἄχθεσθαί τε
15 καὶ χαλεπαίνειν, μᾶλλον δὲ κόπτεσθαί τε καὶ ὀλοφύρεσθαι καὶ
πηγᾶς ἄλλας μυθώδεις ἀφιέναι δακρύων· ὡσπερ ἐνίοις εἶδον πολ-
λάκις ἐγὼ καταχρωμένους τοῖς πάθεσι καὶ ὄλους γενομένους ἐκεί-
νων ἔξω λόγου παντὸς καὶ τῆς σφῶν αὐτῶν ἀξίας καὶ φύσεως φέ-
ρεσθαι.

20 Καὶ μὴν, εἰ μὲν ἀνθρώπος ὡς γε τᾶλλα τῶν ὄντων οὐκέτ' ἦν
αὐτίκα φθειρόμενος, ἢ μηδεμία μηχανὴ δήπου οὐδ' αὖ ἐλπίς
ὅπως ἂν πάλιν ἔσοιτο κατελείπετο, οὐδ' οὕτως ἂν ἡμῖν λυπητέα,
οὐδὲ δακρυτέα πόρρω τοῦ λόγου, ἀλλ' ὅσα μὴ γελᾶν ἔχοντες
μηδ' ἡδονῇ χρώμενοι ποιεῖν ὅσα ἂν ἐθέλουσι χαίροντες, ἠγαπῶμεν

2. γένοιτο NBA: γένοιοντο Π 3. τις ΠNB: τὶς A 4. ἐξ
ἀνάγκης ΠN: ἐξανάγκης ΒA αὐτῶν II: αὐτῶν NBA 7. δὴ
IIBA: δὲ N ἔξεστι NBA: ἔξεστι ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος
ἔξεστι μετὰ διαγραφὴν τοῦ στη Π 7-8. πρὸς ὀτιοῦν ΠNB.
προσοτιοῦν A 8. τὴν ἐν τῷ κειμένῳ ΠNA: τὴν πρόσθετον
ἄνωθεν B 15. ὀλοφύρεσθαι ΠBA: ὀλοφύρεσθαι N

20. τᾶλλα ἔγραψα: τᾶλλα Ξ 24. μηδ' A: μὴδ' II NB
ἡδονῇ NBA: ἡδονῇ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἡδονῇ Π